

[כ] כ"י שהיו לו גיזות רבות של ראשית הגז ורונה לחלק לכהנים, לא יתן לכל אחד פחות מחמשה סלעים כשיהיה מלוצן, ויכול ליתן לו לואי, ויתן לו כל כך שיהא חמשה סלעים אחר הליצון. ויכרך להפריש ראשית הגז ממין על שאינו מינו. ונראה לי אם היה לו גז והפריש ממנו, ואח"כ היו לו גיזות אחרות והפריש עליהן מן הגיזה הראשונה שכבר הפריש ממנה שפיר דמי, ולא שייך כאן כמו בתרומות ומעשרות דאין מפרישים מן הפטור על החיוב, דזה דוקא צהה שטובלים וכיון שנפטור הוא חולין, אבל כאן דאינו טובל רק מתנות כהונה יכול להפריש מהפטור על החיוב, כן נראה לי, ועיין בגמ'. גם נראה לי להפריש ראשית הגז אינה זריכה שלימות, ואם הפריש אפילו שלא מדעת הבעלים שפיר דמי. וגם יכול להפריש ע"י גוי, דאינו דומה לתרומה רק צמה שמבואר בש"ס, ומה שאינו מבואר להדיח אין דינו כתרומה, כן נראה פשוט. ואפשר דאם הפריש ראשית הגז הוא ליה מתנות דניכרים ואל שם ראשית הגז דהוי ליה ממון כהן.

1

הפרשה שלא חדת הבעלים

חדש שוטה וקטן

ולא שייך שאלה כלל כי אינו קדוש ולא נדר וכדומה, [אך] אפשר כיון דמנזה להפריש הוא ליה כמו דקדק"ה ומהני שאלה וכו'. [כא] וכל אישי ישראל חייבים צמנזה זו חוץ מתרש שוטה וקטן. וכבר כתבתי [אות י'] דלא שייך כאן מופלא הסמון לאיש, [כיון] דאין כאן קדושה ולא נדר, והוי ככל המנזות שקטן פטור עד שיגדיל, כן נראה. ואקוה להשי"ת אשר יגמור עלי לשנות מנזה זו ולגדר הדברים על מכוונם, כי כעת הפסקתי צין הפרקים ולא יכולתי לעיין היטב.

מצוה תקט, להיות הכהנים והלויים עובדים במקדש משמרות

(א) [א] שיהיו הכהנים והלויים עובדים במקדש וכו'.

מנזה זו מבוארת בר"מ פ"ד מכלי המקדש ה"ג י"א, ואכתוב בקיצור דברכי צ"ד. ועיין בספר המנזות לרבינו עשה ל"ו והרמב"ן בהשגותיו שם, ולא אחרין צענין שפלטו הם אם הוא מנזה

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [שם קל"ז ע"א] שאין חיוב מצוה זו אלא גיזת הכבשים שצמרן רך וראוי ללבוש, אבל היה הצמר קשה ואינו ראוי ללבישה פטור מראשית הגז, מן הטעם שאמרתי פי לצורך לבישה זכו בזה הכהנים, אבל היה הצמר אדום או שחור או שחום חייב בראשית הגז מכיון שראוי ללבישה. ויתר פרטיה מבוארים בחולין בפרק י"א.

ונוהגת מצוה זו בזכרים ונקבות, ישראלים ולויים, בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, ודוקא בארץ ישראל, אבל לא בחוצה לארץ, וכדאמר רב נחמן בר יצחק בחולין בפרק ראשית הגז [קל"ו ע"ב], נהוג עלמא כתלתא סבי כרבי אילעאי בראשית הגז, כלומר דפטור בחוצה לארץ וכו', כדאיתא התם.

ועובר על זה ולא נתן ראשית גיזתו לכהן כשיש לו גיזה הראויה על הענין שכתבנו ביטל עשה זה.

מצוה תקט

מצוה להיות הכהנים עובדים במקדש משמרות משמרות וכמועדים עובדים כאחד

(א) שיהיו הכהנים והלויים עובדים במקדש למשמרות, כלומר לכתות ידועות, ולא תהיה יד הכל מתעסקת יחד בעבודה, חוץ מן הימים טובים בלבד שהיו הכל עובדים יחד, כל הבא ימלא את ידו לשמחת הרגל, ובספר דברי הימים [א' כ"ד - כ"ו] מבואר איך חלקו אותם דוד ושמואל שעשו מהן עשרים וארבעה משמרות כהנים ועשרים וארבעה משמרות לויים, כדי

תקט. תצח. שופטים עשה ח'. רמב"ם עשין ל"ו. הלכות כלי המקדש פ"ד ס"ח: עשין קנ"ב. א. עיקר המצוה מיוסד על לשון הר"מ בסה"מ, אלא שהר"מ כתב בסה"מ וביד החזקה בה"יו כאן שהמנזות היא רק בכהנים, ורבינו מוסיף גם לויים, ועיין במניח אות ב' שתמה על רבינו, וראה הערה ד' שם.

רק למשמר הקצוע, ועיין בתוס' שם נ"ה ע"ב ד"ה ונחילוק, דגם מוסף שנת שייך למשמר הקצוע, רק לחם הפנים אף דהוא בכל שנת אימרי

ועשרים. וזה פשוט דעיקר המנזה רק שלא יהיו מעורבים, אבל מנין המשמרות אינו מן התורה, ונחלקו לפי מיעוט ורובי הכהנים, וצמי משה רבינו ע"ה עד שמואל היו הכהנים מועטים ונחלקו לשמונה, וצמי שמואל נחלקו לעשרים וארבעה, וצומן מן הזמנים יכולים או לעשות יותר לחלקם דרך משל לחמשים ויותר, או למעט כפי רובי הכהנים. וכלל המנזה דכלל רגל משלש רגלים כל הכהנים שזים נקרבנות הנאים מחמת הרגל, ואין יכולים לדחות עד משמרו, ויעאר צמון.

[ב] ומצוה זו אינה רק צההנים לנד, דפסוק זה דוכי יצא הלוי דמוכח דין זה, וכן צרגל, מיירי רק צההנים לנד כמבואר בר"מ כאן ה"ו, וכן מפורש ברמב"ן שם מהספרי, ומה שחלקו הלויים ג"כ לעשרים וארבעה משמרות עשו מעצמם, אבל אינו כלל המנזה לדעת הר"מ. וכן דין זה דצרגל הכל שזים דמוכח מפסוק זה, היינו צההנים לנד, דהפסוק מדבר רק צההנים, אבל צלויים לא היה להם יפוי צרגל מכל ימות השנה, עיין בר"מ ובספר המנזות ותצן, והדברים צרורים ופשוטים. על כן דברי הרב המחבר כאן צ"ע מאד, דכלל צמנזה זו לויים הן לענין חילוק משמרות והן לענין רגל כצד כמה פעמים דלויים ג"כ צרגל שזים, וצממת דדין זה דצרגל יד כולם שזים מקרא זה, הוא רק צההנים, וכן מפורש כמה פעמים ובר"מ כאן, אבל הלויים אינם כלל זה לענין רגלים. וכן לדעת הר"מ דחילוק המשמרות ג"כ מפסוק זה, אין הלויים כלל פסוק זה כי אינו רק צההנים צלנד, עיין היטב ומראה, ודברי הרב המחבר צ"ע גדול כעת.

[ג] והנה השוואת הכהנים צרגלים אינה כי אם נקרבנות הנאים מחמת הרגל, היינו מוספים ונקרבנות ראייה וכדומה, אבל תמידים וכן נדרים ונדבות שייכים למשמר הקצוע. ועיין בש"ס סוכה כ"ו ע"א מבואר דגם עולת קין המנזח ופר העלם דבר ושעירי עבודה זה, הכלל, כל שקרב צשאר ימות השנה, אפילו צרגל שייך

וברגלים עובדים כאחד שנאמר וכו'. ובמעין החכמה כתב שבע"כ אין המצוה רק העבודה במשמרות, שא"כ כבר נשלמה המצוה בחלוקה למשמרות שנעשתה ע"י משה רבינו, עיין תענית כ"ז ע"א, ושוב לא היא מצוה הנוהגת לדורות, ואינה באה בחשבון המצוות לדעת הר"מ בשורש השלישי והרמב"ן שם שהסכים אתו. ג) היינו דבדברי הימים א' כ"ד - כ"ו, כמקום שמבוארת חלוקת משמרות הכהונה ע"י דוד ושמואל, שם מבואר שדוד ושמואל חילקו גם את הלויים לכ"ד משמרות. ד) הרמב"ן בפירושו החומש במדבר א', נ"ג, על הפסוק והלויים יתנו סביב למשכן העדות, כתב: היא מצוה לדורות גם במקדש, כי מכאן תקנו המשמרות וכו'. כך שנינו בברייתא של שלשים ושתיים מדות, מדבר שאינו מתפרש במקומו ומתפרש במקום אחר כיצד וכו', אבל לא שמענו שצויה הקב"ה שיעשה את בניו כ"ד משמרות, והיכן שמענו, אלה פקודתם לעבודתם לבא לבית ה' בי אהרן אביהם, למדנו שהיתה מצוה זו ביד משה ואהרן, עכ"ל. ועיין גם בלשון הרמב"ן בהשגתו לשה"מ, ובמה שכתב בבאיור דבריו בחידושי מן ר"י הלוי עה"ת פרשת במדבר.

דהחילוק של לחם הפנים הוא לכל הכהנים הפנים היינו סילוקו וסידורו והקטרם בזיכין זה שייך למשמר הקצוע. ועבודת שמי הלחם הוא בכל הכהנים דהוא מחמת הרגל. וכן עומר התנופה שייך נמי לכל הכהנים. ועיין צ"מ שהשמיט קצת ומה שכולם שוים, ועיין במשנה למלך כאן ה"ה ש' שעמד בזה. ועי"ש שמיא פלוגתא בירושלמי חגיגה פ"ג ה"ד אם יום טעות של עזרת שייך למשמר הקצוע או לכל המשמרות. ונראה דלאו דוקא, הוא הדין כל שבעת ימי משלומין דמציאין קרנות הרגל יש ספק זה, והר"מ השמיט זה. והנה טעם פלוגתאן איני יודע כי אין צדי בירושלמי לעיין זו.

[ד] ל'ע"ל"ה כתבתי דין דברגל כל הכהנים שוים, ולא ראיתי ה"א הדין בערב פסח עם הפסחים והחגיגות, אם שייכים לאנשי משמר דוקא, או דינו כרגל שיד כולם שוים. ואפשר כיון דבגמ' סוכה הג"ל ילפינן דשוים צדקנים מאחד שערין [שם י"ח, ו'] בשעה שכל ישראל נכנסים בשער אחד, והיינו רגל נקרא כל ישראל נכנסים בשער אחד, וריבנה המורה שיהיו שוים, ובש"ס דוצחים קי"ד ע"כ מוזכר דרבי שמעון אומר מנין לזונו פסחו צנמת יחיד וכו' ומסקינן דלאחר חלות, ועי"ש צ"מ [ד"ה הימר צמה], ואמרינן דכתיב [שם ט"ו, ה'] לא מוכל לזנוח את הפסח מאחד שערין, בשעה שכל ישראל נכנסים בשער אחד, והיינו לאחר חלות לשמוע פסחיהם, עי"ש צ"מ, א"כ חזינן דערב פסח אחד חלות מקרי ג"כ כל ישראל נכנסים בשער אחד, א"כ מדמרינן כאן צדקה רגלים דהוי כל ישראל נכנסים בשער אחד, וחזינן דערב פסח ג"כ נקרא כל ישראל וכו', א"כ ערב פסח ג"כ נקרא דשנה לרגל דכל ישראל נכנסים וכו'. ומ"מ כיון דלא ראיתי מפורש בשום מקום מה אני פוסק, והדבר שקול עד יצוא ויורה דק לנו צ"ל. ואם נאמר דפסח ראשון שוים, אפשר לתקור צפסח שני מאי הדין, כי לכמה דברים שוים, וצאתי רק לרמוז.

[ה] וכן כהן שהיה לו קרבן להקריב, אפילו חטאתו ואשמו, הרי זה בא למקדש ומקריבו בכל יום שירצה ואינו צריך ליתן לאנשי משמר שנה' וצ"ל בכל אות פשו ושרת. וג"כ עבודתה היינו אכילה הקרבן ועורה שלו, וילף בגמ' צ"ק ק"ט צ"כ מפסוק [צמדצה ה', י'] ואיש את קדשיו לו יהיו.

כ"שם שהוא בעצמו יכול להקריב, קן

יטול העור והבשר, כיון שהכל שלו ויכול לעשות שליח א"כ יכול לעשות שליח כמו שירצה, כן נראה צדק, ועיקר הקושיא בגמ' [שם ק"י ע"א] עבודתה ועורה שלו, היינו ולא של אנשי משמר, אלא אין סילוק בין שלו או של מי שירצה, וזה פשוט.

שנתעבוד כל משמרה מהם שתי שבתות בשנה. ובמסכת סוכה [ג"ה ע"ב] אמרו זכרונם לברכה שברגלים היתה יד הכל שוה, ועל זה נאמר [דברים י"ח, ו'] וכי יבא הלוי וגו', ובכלל הלוי הכהן כי הלוי היה אב לכל השבט, ובא בכל אות נפשו וגו' ושרת בשם ה' אלהיו ככל אחיו הלויים העומדים שם וגו' חלק כחלק יאכלו. ולשון ספרי [כאן], ובא בכל אות נפשו, יכול לעולם, כלומר אפילו שלא ברגלים, תלמוד לומר לבד ממכריו על האבות, מה מכרו אבות זה לזה טול אתה בשבתך ואני בשבתי, כלומר הסכמתם בסדר משמרות העבודה כל שבוע משמרה, וכן פירשו התרגום, בר ממטרת דייתי בשבתא דכן אתקינו אבהתא.

משרשי מצות המשמרות ידועות וקבועות, לפי שכל המלאכות המוטלות על מספר אנשים ידועים נעשות כראוי ואין העצלה והיאוש והקפדנות מצויה בהן, אבל המוטלות על הרבים מבלי שיהיה בהם אנשים ידועים לעשותה פעמים יטילו אותה קצתן על קצתן, ופעמים יקפידו אלו על אלו בענין, אין להאריך בדברים אלרי, ידועות הן בכל אנשי מנין, אבל ברגל מפני השמחה נצטוו להיות יד הכל שוה בהן. מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה"ה שבכל משמר ומשמר היה ממונה איש אחד והוא ראש לכל אנשי המשמר, והוא מחלק אותן לבתי אבות, ובכל יום ויום מימי השבוע מחלקים ראשי האבות ביניהם אנשים ידועים לעבודה, איש איש על עבודתו, ומיום שבת ליום שבת מתחלפין המשמרות וחוזרים חלילה.

היה הכהן צעל הקרבן צעל מוס, א"כ אינו ראוי להקריב ואינו יכול לעשות שליח דמי איכא מידי דאיהו לא מצי עבד וכו', נותן קרבנו לאנשי משמר ועבודתה ועורה שלו, כן הוא בגמ' שם, ופירש רש"י דעבודתה ועורה שלו כיון דצעל מוס ראוי לאכילה וחולק בקדשים על כן הוא שלו. ופשוט דלשיטה זו, הוא הדין דיכול ליתן עבודתה ועורה למי שירצה, כיון דשייך לו יכול לעשות שליח. אך רש"י מציא גירסא אחרת דעבודתה ועורה שלהם, היינו לאנשי משמר, כיון דהם מקריבים, וכן גורס הר"מ כאן ה"ח ופוסק כן להלך לאנשי משמר. וצריך לומר דאף דיכול לאכול בעצמו, מ"מ כיון דעיקר הקרבן הוא הקרבה וכיון דהם מקריבים שייך להם. יש קצת דקדוק בדברי הרמב"ם, דככל הדינים כמב עבודתה ועורה וכו' והיינו אכילתה כי הם שוים, ובש"ס כאן ג"כ צעל מוס מוזכר ג"כ עבודתה ועורה וכו', והר"מ כאן ג"כ צעל מוס כמב נותן קרבנו לאנשי משמר והעור שלהם, והשמיט מיבט עבודתה, וצ"ע קצת.

היה הכהן זקן או חולה, אם אינו יכול להקריב כלל נותן לאנשי משמר והכל שלהם, ואם יכול להקריב ע"י הדחק נותן לכל כהן שירצה, כיון דהקרבה על ידי הדחק שמה הקרבה יכול לעשות שליח ג"כ. אלא העור והעבודה שייך לאנשי משמר, ואינו יכול לעשות שליח כיון דאכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה, על כן אינו יכול לעשות שליח, ושייך למשמר הקצוע. ועור ואכילה שוים. ועי"ש צמ"ח ד"ה לבעלי מומין טהורים מה שהקשו, ודבריהם תמוהים שמתלקים בין עור לאכילה, ומשנה מפורשת כל שלא זכו הכהנים באכילה לא זכו בעורה, עיין בוצח"ס ז"ח ע"ב שזו ראיתי שהמורה חיים צ"ק שם תמה עליהם ועיין בספר פני יהושע מה שמירצ"ה, ואין כאן מקומו.

היה כהן גדול אוני, דכהן גדול מקריב אוני ואינו אוכל, א"כ על הקרבה עושה שליח ונותנו לכל כהן שירצה, אבל על אכילה אינו עושה שליח כיון שאינו אוכל, על כן אכילתו ועורו של אנשי משמר.

היה הכהן עומא בקרנות ציבור, היינו שכל המשמר הם עומאים וקרובין ציבור קרב צטומאה, נותן הקרבן למי שירצה, כיון דיכול בעצמו להקריב מצי למעבד שליח. ועבודתה ועורה לבעלי מומין הטהורים שצאתו משמר, כיון דאינו נאכל לטמאים א"כ שייך האכילה לבעלי מומים הטהורים במשמר הזה, דאינם יכולים לעשות שליח לאחר כיון דהם עצמם אינם יכולים לאכול. ועיין צמ"ח ה"ג שמתנה עורה אמאי לבעלי מומין הטהורים, יזכו כולם וכו', ודבריהם תמוהים, הא כל שאינו זוכה בצצר אינו זוכה בצבור, והמורה חיים תמה על זה ועיין בספר פני יהושע והצאתי למעלה. והר"מ [ה"ט] כתב דין זה בצדד אחר ואי אפשר להלוא

כ"שם שהוא בעצמו יכול להקריב, קן

היה הכהן צעל הקרבן צעל מוס, א"כ אינו ראוי להקריב ואינו יכול לעשות שליח דמי איכא מידי דאיהו לא מצי עבד וכו', נותן קרבנו לאנשי משמר ועבודתה ועורה שלו, כן הוא בגמ' שם, ופירש רש"י דעבודתה ועורה שלו כיון דצעל מוס ראוי לאכילה וחולק בקדשים על כן הוא שלו. ופשוט דלשיטה זו, הוא הדין דיכול ליתן עבודתה ועורה למי שירצה, כיון דשייך לו יכול לעשות שליח. אך רש"י מציא גירסא אחרת דעבודתה ועורה שלהם, היינו לאנשי משמר, כיון דהם מקריבים, וכן גורס הר"מ כאן ה"ח ופוסק כן להלך לאנשי משמר. וצריך לומר דאף דיכול לאכול בעצמו, מ"מ כיון דעיקר הקרבן הוא הקרבה וכיון דהם מקריבים שייך להם. יש קצת דקדוק בדברי הרמב"ם, דככל הדינים כמב עבודתה ועורה וכו' והיינו אכילתה כי הם שוים, ובש"ס כאן ג"כ צעל מוס מוזכר ג"כ עבודתה ועורה וכו', והר"מ כאן ג"כ צעל מוס כמב נותן קרבנו לאנשי משמר והעור שלהם, והשמיט מיבט עבודתה, וצ"ע קצת.

היה הכהן זקן או חולה, אם אינו יכול להקריב כלל נותן לאנשי משמר והכל שלהם, ואם יכול להקריב ע"י הדחק נותן לכל כהן שירצה, כיון דהקרבה על ידי הדחק שמה הקרבה יכול לעשות שליח ג"כ. אלא העור והעבודה שייך לאנשי משמר, ואינו יכול לעשות שליח כיון דאכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה, על כן אינו יכול לעשות שליח, ושייך למשמר הקצוע. ועור ואכילה שוים. ועי"ש צמ"ח ד"ה לבעלי מומין טהורים מה שהקשו, ודבריהם תמוהים שמתלקים בין עור לאכילה, ומשנה מפורשת כל שלא זכו הכהנים באכילה לא זכו בעורה, עיין בוצח"ס ז"ח ע"ב שזו ראיתי שהמורה חיים צ"ק שם תמה עליהם ועיין בספר פני יהושע מה שמירצ"ה, ואין כאן מקומו.

היה כהן גדול אוני, דכהן גדול מקריב אוני ואינו אוכל, א"כ על הקרבה עושה שליח ונותנו לכל כהן שירצה, אבל על אכילה אינו עושה שליח כיון שאינו אוכל, על כן אכילתו ועורו של אנשי משמר.

היה הכהן עומא בקרנות ציבור, היינו שכל המשמר הם עומאים וקרובין ציבור קרב צטומאה, נותן הקרבן למי שירצה, כיון דיכול בעצמו להקריב מצי למעבד שליח. ועבודתה ועורה לבעלי מומין הטהורים שצאתו משמר, כיון דאינו נאכל לטמאים א"כ שייך האכילה לבעלי מומים הטהורים במשמר הזה, דאינם יכולים לעשות שליח לאחר כיון דהם עצמם אינם יכולים לאכול. ועיין צמ"ח ה"ג שמתנה עורה אמאי לבעלי מומין הטהורים, יזכו כולם וכו', ודבריהם תמוהים, הא כל שאינו זוכה בצצר אינו זוכה בצבור, והמורה חיים תמה על זה ועיין בספר פני יהושע והצאתי למעלה. והר"מ [ה"ט] כתב דין זה בצדד אחר ואי אפשר להלוא

כ"שם שהוא בעצמו יכול להקריב, קן

בכהן
בעל מוס

בזמן אורח

בכהן גדול
אין

כהן טמא
בקרבו צבור